

OP HET 'PAPIEREN VLOT' VAN WALTER VAN DEN BROECK

Aantekeningen bij een stambewaarder

Walter van den Broeck vierde onlangs zijn zeventigste verjaardag. Volgende week verschijnt zijn nieuwe boek, de verhalenbundel *Een vrouw voor elk seizoen*. DSL laat vijf bevoorrechte getuigen aan het woord over de misschien wel grootste Vlaamse schrijver van zijn generatie. **TOON HORSTEN**

JEROEN BROUWERS Schrijver

De vriendschap tussen schrijver Jeroen Brouwers en Walter van den Broeck houdt al jaren stand. Net als de wederzijdse waardering. 'Walter van den Broeck en ikzelf hebben in de jaren 60 ongeveer gelijktijdig gedebuteerd bij uitgeverij Manteau, in die tijd nog geleid door Angèle Manteau zelf', zegt Brouwers. 'Van die generatie zijn wij de twee laatste overgeblevenen. Wij sturen elkaar nog steeds onze boeken. Ik stuur hem de mijne, hij stuurt mij de zijne, en wij geven daar commentaar op. Er is altijd een warme vriendschap tussen ons beiden gebleven. Het deed mij inderijd een groot genoegen in *Vrij Nederland* een hele bladzijde te kunnen wijden aan zijn *Brief aan Boudewijn*, wat ik nog altijd zijn onbetwiste meesterwerk vind. Ook *Aantekeningen van een stambewaarder* vond ik erg mooi, net als *Lang weekend*. Dat is nog steeds te lezen, ik sla dat boek nog weleens open en dan word ik steeds weer gecharmeerd door zijn humor.'

Wordt hij in Nederland naar waarde geschat?

'Vorig jaar was hij genomineerd voor de Libris Literatuurprijs met *Terug naar Walden*, en toen

schreef Jeroen Vullings in *Vrij Nederland* een overzichtsstuk waarin het werk van alle genomineerden werd behandeld. Walters boek werd met de grond gelijkge maakt op een onheuse manier. Hij krijgt in Nederland niet het respect dat hij verdient. Dat heeft er wellicht mee te maken dat hij bij een Vlaamse uitgever zit. Hij heeft het een tijdje bij een Nederlandse uitgever geprobeerd, maar kreeg daar niet de waardering waar hij recht op heeft. Nu zit hij terug in Vlaanderen. Het maakt dat men in Nederland nogal snel de schouders ophaalt voor zijn werk. Wat ik zeer onterecht vind.' 'Ik vind *Terug naar Walden*, na *Brief aan Boudewijn*, zijn beste boek. Zijn werk heeft altijd een prettig soort laconiekheid gehad, die in dat boek is geëvolueerd tot een veelheid aan personages en gebeurtenissen. Het komt bij mij zelden voor dat ik een roman voor mijn plezier lees, maar bij *Terug naar Walden* was dat het geval. Ik las het ook met veel bewondering. Hoe hij al die verschillende personages als poppetjes bij mekaar weet te houden en hen een functie weet te geven in het verhaal, dat heeft mijn grootste respect.'



Walter van den Broeck (70): 'Door zijn ervaring, metier en nieuwsgierigheid heeft hij een unieke kijk op

Vlaanderen en de wereld.' © Jimmy Kets

REINHART CROON Striptekenaar

Striptekenaar Reinhart Croon leerde Walter van den Broeck het voorbijje jaar vrij goed kennen. Als Turnhouts stadstekenaar tekende hij het verhaal *De tranen van Turnhout*, waarvoor Van den Broeck het scenario leverde. Hij maakte een portret van de schrijver als Batman, waarin hij - 'nu ik er zo over nadenk' - zijn visie op de schrijver gestalte gaf.

Hoezo Batman?

'Walter beschikt over een uit de kluiten gewassen rechtvaardigheidsgevoel, hij springt in de bres voor de kleine man. Niet als een vechtersbaas op de werkvloer, maar als een vogel, een Batman die alles met lucide blik overschouwt, en die vervolgens zijn

visie luchtig en stijlvol neerschrijft voor zijn lezers.'

Vanwaar die Mont Blancpen?

'Walter is ondanks zijn bescheiden afkomst allesbehalve een pummel. Hij is beleden en erudiet. Hij herkent en waardeert het schone. Maar hij loopt er niet mee te pronken. Het is zijn bagage en die draagt hij onopvallend mee, als een mooie pen in zijn binnenzak. Hij switcht trouwens vlot van highbrow naar lowbrow, en weer terug. Voor hem is het allemaal even plezierig en waardevol. Dat zie je ook in zijn werk, waarin hij het arbeidersmilieu mengt met het koningshuis.'

Hij heeft een monnellachje om de mond.

'Hij ergert zich niet dood aan alle misstanden in de wereld. Walter is immers geen utopist. Liever lacht hij geamuseerd met het groetspel dat de mens steeds zal blijven opvoeren. Als we dan toch ten onder moeten gaan, dan liever ontspannen glimlachend. Ontspannen, open en goedlachs, zo heb ik Walter leren kennen. Tijdens mijn stadstekenarschap hebben we een namiddag in zijn tuin doorgebracht. De gesprekken gingen alle kanten uit. Alechinsky, Drs. P, mijn dochters, zijn kleinkinderen, maar ook enkele sketches van Gaston Bergmans passeerden de revue.'

En dat gat in de kous?

'Walter schrijft met een humoris-

tische ondertoon, maar wat hij schrijft, is geen grap. De humor loopt de inhoud nergens voor de voeten, maar maakt van het lezen van zijn boeken wel een fijne ervaring.'

MICHAEL DE COCK Theatermaker, schrijver

De verfilming van zijn bekendste toneelstuk, *Groenten uit Balen*, komt eind dit jaar in de bioscoop. Ondertussen schrijft Van den Broeck naarstig door aan alweer een nieuw stuk, *Biechten*, in opdracht van 't Arsenaal in Mechele. 'Ik wilde een stuk maken over de schandalen in de kerk', zegt theatermaker en schrijver Michael De Cock, artistiek leider van

't Arsenaal. 'Niet zozeer over de schandalen *as such*, maar over de maatschappij die het toegelaten heeft, over het Vlaanderen van de tweede helft van de vorige eeuw, dat nog gedrenkt was in katholicisme. Over hoe het was om een geestelijke in de familie te hebben, over de 'kom eens naar mijn kamer'-cultuur. De vraag of dat ook goede dingen teweeg heeft gebracht, wil ik ook stellen. Ik gruw een beetje van de schandpaaldemocratie waarin we zijn terechtgekomen, en wilde een stuk maken met een diepere analyse. Ik heb daar lang met Walter over gesproken, en stond versteld van zijn kennis en zijn visie op een aantal dingen. Door zijn erva-

ring, metier en nieuwsgierigheid heeft hij een unieke kijk op Vlaanderen en de wereld. Ik heb me suf zitten noteren tijdens ons gesprek. Nadien wist ik heel zeker dat hij zo'n stuk moest schrijven.'

Wat is de grote kwaliteit van zijn theaterwerk?

'Waar hij het geleerd heeft, weet ik niet, maar hij dént in drama. Hij schrijft niet alleen voor het theater, hij is van het theater. Hij denkt mee met spelers en regisseur. Hij begrijpt erg goed hoe een acteur denkt en functioneert, en hoe je met een speler moet werken. Dat is heel belangrijk en niet vanzelfsprekend. Ik ken recensenten die driehonderd stukken per jaar zien en dat niet kunnen: inschatten hoe een acteur in elkaar zit. Bovendien schrijft hij geweldige dialogen.'

Wat is uw favoriete personage uit zijn werk?

'Notaris Loraq uit *Het beleg van Laken*. Omdat het een personage is dat *out of the blue*, door zijn gedrevenheid en het besef van zijn grote gelijk, als een spraakwaterval de evolutie van het verhaal grotendeels mee bepaalt.'

U bent ook zelf een personage in de boeken van Walter, net als uw kinderen. Vindt u dat fijn?

'Ik heb daar nooit problemen mee gehad. Nadat hij in *Lang weekend* eerst zichzelf als romanfiguur had opgevoerd, was het vanzelfsprekend dat hij mij en onze kinderen mee op zijn papieren vlot (zoals hij het zelf noemt) zou hijsen.'

Wat is uw lievelingsboek uit zijn oeuvre?

'Ik kan niet echt kiezen: *Ver-*

ge van de trucjes die hij gebruikt, heb ik later zelf aangewend, zoals het nevenpersonage Walter van den Broeck dat zich met het verloop van de roman komt bemoeien. Toen ik dat las, wist ik: dit is mijn soort boek.'

'Lang weekend' is wel een buitenbeentje in zijn oeuvre.

'Walter heeft niet altijd komische boeken geschreven. *Brief aan Boudewijn*, waarmee hij bij een groot publiek is doorgebroken, is een heel ander soort boek. Maar ook prachtig. Het basisidee, koning Boudewijn die een straat in een arbeidersbuurt bezoekt, is een geweldig goede vondst, waar je in een roman veel mee kan. Stilistisch en romantisch was hij in de jaren '60 en '70 een vernieuwer. De romans die hij de laatste jaren schreef, zijn wat on-



Eliane De Winter. © Jimmy Kets

ELIANE DE WINTER Mevrouw Walter van den Broeck

Eliane De Winter mag zich al meer dan vier decennia mevrouw Walter van den Broeck noemen. Ze is de moeder van zijn zonen, én ook zijn eerste lezer. Als Walter een nieuw boek klaar heeft, trekt ze zich altijd met het manuscript terug in een hotel in Lier, waar ze een paar dagen doorleest. Daarna velt ze haar oordeel, en geeft commentaar. Voor het nieuwe boek deed ze dat niet.

'Een vrouw voor elk seizoen is een verhalenbundel. Een overzicht van het geheel dringt zich dan niet zo snel op als bij een roman. Behalve "Ella en Marie" kende ik de meeste verhalen in het boek ook al. Een verhaal is overzichtelijker. Drie keer lezen en dan weet je wel of het deugt of niet.'

Waarom trek je altijd naar Lier?

'Lier is de geboortestad van mijn familie aan vaderskant. Mijn grootvader, Karel De Winter, was dichter, een tijdgenoot van Felix Timmermans. Ik heb er zelf gewoond van mijn zevende tot mijn negentiende, ik heb Walter daar ook goede dingen teweeg heeft gebracht, wil ik ook stellen. Ik gruw een beetje van de schandpaaldemocratie waarin we zijn terechtgekomen, en wilde een stuk maken met een diepere analyse. Ik heb daar lang met Walter over gesproken, en stond versteld van zijn kennis en zijn visie op een aantal dingen. Door zijn erva-

ring, metier en nieuwsgierigheid heeft hij een unieke kijk op Vlaanderen en de wereld. Ik heb me suf zitten noteren tijdens ons gesprek. Nadien wist ik heel zeker dat hij zo'n stuk moest schrijven.'

Wat is de grote kwaliteit van zijn theaterwerk?

'Het sprak vanzelf dat hij mij en onze kinderen op zijn papieren vlot zou hijsen'

dwaalde post omdat het zo ver-rassend en bruisend geschreven is; *De veilingmeester* omdat het tegelijk een warm en een wreed boek is; *Terug naar Walden* vanwege de vaart die erin zit en omdat het bewijst dat ongebreidelde fantasie de realiteit op de hiel zit.'

Waarover zou Walter dringend iets moeten schrijven?

'Soms zeg ik hem wel eens, als hij terechte commentaar heeft op een of andere uitspraak of situatie: "Verwerk dat toch in een lezersbrief of een column". Maar dat houdt hem dan toch maar af van het schrijven van de roman of het toneelstuk waar hij op dat moment aan werkt of op zit te broeden.'

Het leesplezier staat voorop.

'Of het nu om Wittgenstein, Shakespeare of Walter van den Broeck gaat: een boek moet in de eerste plaats vlot leesbaar zijn. Niet simpel of gemakkelijk, dat wil ik niet zeggen. Het schrijfplezier van de auteur moet overslaan op de lezer. De boeken van Walter van den Broeck zijn in de eerste plaats amusement, en al de rest - het engagement, de tijdgeest... - komt daarna. Wat ik ook zo prettig vind, is dat Walter in den Broeck van alles heeft gedaan: hij heeft meegeschreven aan *Bel de 500*, een maffe televisiereeks uit de jaren '70. Hij heeft zelfs ooit een boekje met Hollandermoppen gepubliceerd. Daar heb ik mezelf altijd aan gespiegeld.'

'Een vrouw voor elk seizoen' verschijnt op 18 mei bij De Bezige Bij Antwerpen. Een recensie leest u in DSL van 27 mei.



Walter van den Broeck volgens Reinhart Croon.

© Reinhart Croon